

Yeterlilik Testleri (5N+1K)

Nedir?

Yeterlilik testi bir laboratuvarlar arası karşılaştırma testidir. Yeterlilik testi laboratuvarların belli bir testi yapma performansını değerlendirir. Yeterlilik testi laboratuvarın performansını laboratuvarlar arası test karşılaştırmaları ile ölçen bir dış denetim testidir.

Neden?

- ✓ Laboratuvarlar arası karşılaştırma testleri laboratuvarların ölçüm performanslarını geliştirmek için kullanılan bir araçtır. ISO 17025 Laboratuvar akreditasyon standardında da laboratuvarların bu tür karşılaştırma testlerine katılmaları teşvik edilmektedir.
- ✓ Kendi ölçüm sonuçlarını (performansını) diğer laboratuvarlarla karşılaştırma olanağı sağlar.
- ✓ Çalışma sonucunda performansı iyi değilse iyileştirme çalışmaları yürüterek performansını geliştirme olanağı sağlar.
- ✓ Yeterlilik testleri laboratuvar sonuçlarının karşılaştırılabilirliğini belirler.(sistematik hata ve belirsizlik
- ✓ Laboratuvar performansını üçüncü şahıslara-kurumlara karşı göstereceği tarafsız bir kanıt olarak kullanılabilir.
- ✓ Çalışmaya katılmanın laboratuvar için eğitici ve geliştirici işlevi vardır.
- ✓ Laboratuvar her çalışma sonucu performansını değerlendirerek gerekli önlem ve iyileştirme faaliyetleri planlar ve yürütür.
- ✓ Yeterlilik testleri çalışmaları sadece belli bir anda alınmış laboratuvarın yeteneklerini gösteren bir resimdir. Bu nedenle sonuçları doğru değerlendirilmelidir. Tek başına laboratuvar performansının objektif kanıtı olarak kullanılamaz.

Ne zaman?

Laboratuvarlar sürekli ve düzenli olarak yeterlilik testlerine katılmaları gerekmektedir. Katılım sıklığı metoda yapılan analizin önemine, laboratuvarın genel performansına göre belirlenmelidir.

Nasıl?

- ✓ Yeterlilik testleri düzenleyen kuruluşlar belli testler için duyuru yaparak katılımcıları davet ederler.
- ✓ Teste katılmak isteyen laboratuvarlara test örnekleri gönderilir.
- ✓ Laboratuvarlar belirtilen prosedüre ve metoda göre testleri yapar ve sonuçları organizatöre gönderir.
- ✓ Organizatör sonuçların istatistiki değerlendirmesini yaparak ölçüm sonuçları raporunu katılımcılara gönderir.
- ✓ Yeterlilik testine katılan laboratuvarlara ait bilgilerin gizliliği güvence altına alınmıştır.

- ✓ Sonuç raporlarında laboratuvar test sonuçları sadece laboratuvar kodu ile gösterilir. Laboratuvarlar sadece kendi kodunu bilir.
- ✓ Laboratuvar performansı geçti/kaldı şeklinde bir değerlendirme yapılmaz.
- ✓ Laboratuvarların performansı istatistiki değerlendirme sonucuna göre rakamsal olarak ifade edilir. Bu rakamsal değere göre laboratuvar katılımcılar arasında bir sıralama yapılır.
- ✓ Laboratuvarların performansı istatistiki değerlendirme sonucuna göre rakamsal olarak ifade edilir. Bu rakamsal değere göre laboratuvar katılımcılar arasında bir sıralama yapılır.

Kim?

Yeterlilik testleri akreditasyon kurumları tarafından ve bu konuda yeterli bağımsız organizatörler tarafından düzenlenir.

Kaynaklar:

Selection, use and interpretation of proficiency testing (PT) schemes by laboratories 2000 (A EURACHEM Guide Final draft)

Proficiency Testing by Interlaboratory Comparison ISO Guide 43-1

Proficiency Testing by Interlaboratory Comparison ISO Guide 43-2

The International Harmonized Protocol For The Proficiency Testing Of (Chemical) Analytical Laboratories (Technical Report) Draft dated 17-03-2004

Statistical methods for use in proficiency testing by interlaboratory Comparisons ISO/DIS 13528 (Provisional Version)